Anul III. Budapesta 1 Septemvrie 1904. Nr. 29

Abonamentul :
1 an : ... ... 4 cor.
½ an : ... ... 2 cor.
¼ an : ... ... 1 cor.

Numerul telefonuluĭ 59-21.

VOINȚA POPORULUI

Redacția și administrația : Szabad Szó BUDAPESTA, VII., István-ut 67.

Numerul telefonuluĭ 59—21.

Organul partiduluĭ socialdemocrat reorganisat din Ungaria. Foaie pentru poporul muncitor Român.

Redactor prim : **V. MEZÖFI.** — Redactor resp. : **D. Cienadi.**

Cuvint Cătră fratĭ!

Fraților, aducețivă aminte de frați noști iubiț din Budapesta, și de arma nostră : foia »Voința Poporului«. Care din sclăbaciunĕĭ nostre au fost siliți frați din Partida nastră să miciască și sa o scată in lună numă de două ori. Dară cine ei de vină? Nu noi, pentru că nu innoim abonementele. Ba noi sintem de vină, pentru că nu numa a innoi ne arfi dătorința da sa nu ne hodig nim pînă in toite satele in prejuru nost nanumbla foia nastră Voința Poporului. Vă rog Fraților innoițivă abonamentele. Știț bine că pre iubiti anostni fraț neam promis, că dacă von renoi toți frati, foile vor apăra assi mai nainte in fie care săptămînă si în mănime casi mai nainte, dară asta numa așa să póte în timpla de om renoi cu toți Voința Poporului pentru că stiți cine că în cinste nime nu pate trimete foia care ei de binele poporuluĭ. Aducetînă aminte că redacția bani, hîntiile costează bani, tipărătura iara bani si timbrile cu care ne trimăĭ foia tot bani.

Dară cum cujetaț să apere în cinste. Póte să fie redacție di unde ar trimete în cinste dar si acele le plătesc acia cine vreu să vă în sele si săva prostiască. Da frați noști din Partida nóstră numa din abonamente supcîn foia si totus cîtui de lezne, pre on jumătate de an numai 1 koronă pre una atresă, de sunt cel puțin zece int unul săt nu pică numai cîte 30 de cruceri pre unul om. Socotiț fraților cit trebue să lucre frați, din partida pre lîngă aceste. Nu maĭ staț cu mînurile în sîn, că nu mai avem tîmp de stat asa cum amstat pînă acuma Fratîlor! Prindeț foia in mînă si în vățaț că numai în vățînd ne putem lumina si iesi din întunecime. Uitațivă fraț la alte popane, tate popanele stau în nĕintia nastră. O vai, de poporul rumîn de nu să desteaptă nici acuma. Abonaț foia Voința Poporului si nu lasaț să piară, că dila periria Voința Poporului nici a nastă peririe nui de parte. Știu că sînt mulț între fraț care zîc că nu ajunje mimic socializmul, că nu ajută poporul. Aceia ómin care așa vorbașc forte rău să în saiă, pentru bă ei nie nu cunost partida socialdemocrată si sunt mulț care nici cu doi filleri nu au ajutat partida nastră, si ei fac gură mare că si ei sunt socialdemocraț. Aceia nu sunt socialdemocraț care numa vorbă gală parță si de ajutorare nu mai ure să stie mimic. Abonaț dară Voința Poporului si vă organizaț că pre cînd a vini alejere de deputat să ne putem aleje bărbat din partida socialdemocrată reorganisaț. Desteptațivă din somnul cel de mante frațĭ Rumîni.

Traian Babuța din Saturău.

Ce vor socialistiĭ.

In fruntea aceste̮ĭ publicațiunĭ se cuvine să spunem lămurit ce voim, pentru ca să se știe și de prienteni și de dușmanĭ.

Noĭ sintem din partea celor ce muncesc și în potriva celor ce trăesc din munca neplătită a altora.

Noĭ voim să vedem pe lume vremea cînd orĭ-ce muncitor să se folosească în întregime de roadele munceĭ sale.

Acest lucru nu e cu putință, pe cîtă vreme o mînă de bogațĭ vor fi stăpînĭ pe pamînt, pe mașinĭ, pe toate mijloacele de a munci și pe cîtă vreme aceștĭ bogațĭ vor avea în fața lor muncitorĭ săracĭ, cari sunt silițĭ a'șĭ vinde puterea de a munci pentru a putea să ducă-o viață grea de azĭ pe mîine.

Ceĭ de făcut decĭ? Trebue ca pe calea legilor, prin unire între muncitorĭ prin cucerirea puterilor politice să facem ca în țara noastră, ca și în toată lumea, clasa muncitorilor să fie stăpînă și să-șĭ poată întemeia viața așa cum dreptatea cere.

Trebue ca muncitoriĭ industrialĭ să aibă fabricele și atelierele lor în care să lucreze toțĭ și fie-care să-șĭ primească rodul munceĭ sale. Trebue de asemenea ca muncitoriĭ de pămînt să aibă pămînt pe care să-l lucreze împreună în lanurĭ marĭ, cu mașinĭ, așa cum arată știința, măcar așa cum se lucrează acum pe moșiele boereștĭ și folosul să-l împartă potrivit cu munca pusă de fie-care.

Muncitoriĭ, atît ceĭ industrialĭ cît și ceĭ de la cîmp, știu foarte bine—și ceĭ ce nu știu vor afla— că asemenea regulă nu o vor întemeia boeriĭ și bogațiĭ. Aceștia nu vor avea cu ce trăi într'o societate

în care munca omenească ar fi nedespoiată, liberă de cătușile de acuma, nesupusă biciului foameĭ.

Pentru că nu se pot aștepta de la stăpiniĭ de astă zĭ să le aducă la îndeplinire dorința de dezrobire, de aceea muncitoriĭ trebue să facă un partid politic deosebit de toate cele-l'alte partide ale stăpînilor.

Muncitoriĭ nu trebue să fie nicĭ albĭ, nicĭ roșĭ, eĭ trebue să fie socialiștĭ. Numaĭ cînd cererile socialiștilor se vor îndeplini, numaĭ atuncĭ muncitoriĭ vor înceta de a fi robĭ, vor fi și eĭ oamenĭ liberĭ.

Decĭ muncitoriĭ trebue să se organizeze și pas cu pas, folosindu se de drepturile ce le dau legile țăreĭ să se întarească, să caute a căpăta pe cît cu putință ușurărĭ în suferințele lor. Muncitoriĭ nu trebue să aștepte să le cază de-a gată și peste noapte raiul din cer pe pamînt, ci trebue să caute în fiecare zi a face un pas maĭ mult către țelul frumos, dar maĭ îndepărtat al socialismuluĭ.

De aceea muncitoriĭ industrialĭ să stărue pentru scurtarea zileĭ de muncă, pentru apărarea copiilor și a femeilor, pentru creșterea salarielor, pentru întemeierea de fabricĭ și ateliere cu ajutorul statuluĭ, etc., pentru votul universal, etc. și la capătul acestor căĭ vor da de idealul socialist.

Muncitoriĭ de pămînt facă și ei bresle și lupte-se pentru a căpăta plată cît maĭ bună și pămînt cît maĭ eftin, cînd îl iau de la arendașĭ sau proprietarĭ. Asta pînă cînd la putera va fi partidul muncitorilor și va putea face să lucreze țăraniĭ în lanurĭ marĭ și cu mașinile trebuitoare, fără a maĭ fi, ca astă-zĭ, despoiețĭ de tot felul de trîntorĭ.

Femeea și partid. muncitorilor

Femeea alcătuind jumătate din omenire, e nedrept a nu vorbi și de ia vorbind de muncitorĭ. Și nu numaĭ este nedrept, dar este neapărat trebuincios de-a arăta însemnătatea femeeĭ în mișcarea de emancipare a poporuluĭ muncitor. Și aceasta este atîta de adevărat, că în toate mișcările serioase ale poporuluĭ, femeea a stat alăturea de soțul, de fiul saŭ fratele eĭ. Și unde femeea a fost amestecată, izbinda muncitorilor a fost maĭ tot-d'auna, în mare parte, datorită tovarășeĭ lor, femeeĭ.

Socializmul socotește femeea de o potrivă bărbatuluĭ. Aceasta cu atît este maĭ adevărat, cu cît vorbim de femeea muncitoare, de femeea care își cîștigă pînea cu sudoarea frunțeĭ sale.

Femeea fiind de o potrivă bărbatuluĭ, femeea fiind muncitoare ca și el, e lucru lămurit că precum bărbațiĭ de toate neamurile și religiunile trebue să fie unițĭ între eĭ, tot așa și lucrătoriĭ de amîndouă sexele, trebue să fie puternic unițĭ împreună, alcătuind acelaș partid.

Dacă femeile lucrătoare nu ar fi în înțelegere și acelașĭ gînd de emancipare cu lucrătoriĭ bărbațĭ, din dezunirea lor, din neînțelegeraa lor, s'ar folosi stăpîniĭ, înlocuind pe bărbațĭ cu femeĭ, cum să întîmplă astă-zĭ în maĭ multe ramurĭ ale industrieĭ, așa de pildă in atelierele de incalțăminte bărbătești și femeeștĭ. Femeea e silită să-șĭ vînză munca mu[i] maĭ eftin de cît bărbațiĭ și ast fel ajunge a fi plătită cu 50 de banĭ pe ziua 12 saŭ 14 ceasurĭ.

Dacă ar fi unire între lucrătoriĭ de amîndouă sexele, de sigur uniĭ nu ar concura pe alțiĭ, și amîndoua sexele ar putea trăi mult maĭ bine.

De aicĭ ce încheere putem trage? Că neapărată trebuință este pentru partidul muncitorilor de a atrage la sine pe lucrătoare, pentru a putea pune temelie uneĭ înțelegerĭ folositoare și unora și altora.

Căpătarea femeeĭ pentru partidul socialist maĭ are încă un folos însemnat.

Un lucrător, întrat in lupta pentru drepturile poporuluĭ, nu va putea lupta bine și cu tragere de inimă, cît timp nu va avea cu sine și pe nevasta sa. Aceasta este tovarășa zilnică, cu care împărtășește binele și răul, zilele albe ca și zilele negre bucuria ca și scirba.

Eĭ bine! Dacă nevasta veșnic îl va certa veșnic îĭ va spune că se ține de piostiĭ, veșnic îl va mustra, de sigur că omul orĭ cîtă tragere de inimă ar avea, totușĭ sub acestă zilnică cicălitură va începe să slăbească, să se lase pe tînjală pînă cînd soția va învinge și omul nostru va fi perdut pentru partid.

Apoĭ soția muncitoruluĭ, este mama copiilor săĭ de la care aceștia invață și binele și răul învață să iubească cutare lucru și să urăscă cutare. O soție: tovarășe a soțuluĭ săŭ, in luptă pentru dezrobire va insufla copiilor săĭ dragostea pentru dreptate, va face ca fiĭ muncitoruluĭ să fie viitorĭ membri aĭ partiduluĭ muncitorilor.

Lucrătoare, tovarășe de muncă, soție, mamă soră, femeia trebue să fie cucerită pentru sfînta cauză a muncitorilor.

Așa fiind lucrurile, e de datoria noastră, a tuturora, ca să căutăm a nu lăsa la o parte acea astă a doua jumătate din omenire, fără care nu putem face nimic.

De datoria fie-căruĭ muncitor este ca înainte de a căuta să atragă in partidul săŭ pe tovarășul de atelier saŭ de fabrică, să se îndeletnicească să-șĭ convinga soția, fiica saŭ pe mama sa.

De datoria fie-căruĭ muncitor este ca la întrunirile muncitorilor, ca la sărbătorĭ, să-șĭ aducă femeile, pentru ca și acestea să se lumineze la altarul deșteptăreĭ poporuluĭ.

De datoria fie-căruĭ muncitor este de-a vedea în soția sa un tovarăș de muncă, na o roabă saŭ o slugă pe care o desprețuește. Femeea desprețuită își răzbună contra bărbatuluĭ cu armele sale, nesimțite, dar care lovesc mult maĭ bine și mult maĭ sigur.

In țările aPusene, unde lucrătorul este maĭ bine luminat, venirea femeeĭ la mișcarea lucrătorilor este un fapt îndeplinit. Acest lucru l'a și mărturisit chiar protivniciĭ noștri, arătînd cu spaimă cît de îngrozitor lucru este aceasta.

Eĭ bine! Muncitoriĭ din Romînia trebue să ajungă și eĭ acolo unde aŭ ajuns frațiĭ din apus.

Și cînd toțĭ muncitoriĭ de toate naționalitățile și de amîndouă sexele for fi in acelașĭ cuget, cind eĭ vor alcătui un singur puternic partid, siguri puteţĭ fi că cetatea stăpînilor, cetate a căreĭ temeliĭ sunt așezate pe nedreptate și robie, va cădea sfărîmată, întocmaĭ cum spune povestea, că aŭ căzut zidurile cetăţeĭ Ierihonuluĭ, numaĭ la vederea putereiceĭ oștirĭ a partiduluĭ muncitorilor.

Noutățĭ.

Congresul nost. Partida noastră ținut Congres minurat în luna lui august inta 20 ilea in Budapesta. Pre Congresul acest frumos au fost invitat frați unguri, cine cu insupletine au venit pre o singură epistola. Din 104 comune au luat parte în spatuială a fost ales de presedinte fratelc V. Mezőfi, si de notar fratele B. Gyenes. Congresul au odus multe hotărîrĭ, dintre care sau si primit, si afi trimes si în naintea ministrului. In anul viitori sa cine on congres. grozavnic pe care si frați rumuni on lua parte. (Numa în năinte fratilor, să nu ne fie rușine de organul rumînesc, Redac.)

Focuri. Și acum vin știri din mai multe părți despre focuri, cari au bântuĭt prin sate și orașe, făcând mari pagube. Noroc însĕ, că în părțile locuite de Români zilele aceste au fost mai puține. Cel mai mare foc în părțile noastre a fost în 4 August c. în comuna Gerbovet (comit Caraș Severin). Au ars 70 de case, cu zidirile laterale, bucate etc. Paguba e 150 mii coroane; asigurat n'a fost nime. — In 2 August au ars 38 clăi de grâu în valea Bistrei, lângă comuna Obreja (Caraș Severin). — Din pădurea contelui Lónyay din Sătmar au ars la 400 jughĕre de stejar; paguba e 400 mii cor. Pe hotarul comunei Vășcău (com. Bihor) aprins miriștea și focul a trecut și în hotarul samiriștea și focul a trecut și în hotarui satuiui Verzarul-inf. unde a nimicit pășunatul. — In Sibiiu s'a iscat foc Vineri, în 5 l. c. in măgăzinul prăvăliei I. B. Miscelbecher, dar' a fost stîne in curĕnd; pericolul era mare, dacă sĕ aprindea petroleul și benzinui, aflător acolo.

Uciderea lui Plehve. Calĕtori sosiți din Petersburg povestesc, că poliția rusească a făcut totul ca sĕ nu se știe amĕnnuntele ucciderii lui Plehve. Fapt e, că cu prilejul uciderii au fost omorîți prin bombă 20 de oameni și preste 100 răniți. După ucidere, în decurs de un cias și jumĕtate, poliția a curățit locul și a pus toate în așa rînduială, ca-și-ccând nu s'ar fi întêmplat nimic Atentatorii au fost 4, dintre cari trei au rĕmas moți pe loc, ear' unul este prins; acesta e un Finlandez.

Atentate. Din Rusia vine știrea, că șeful unui tinut din Armenia ruscască a fost ucis de revoluționarii nișĭ în Surmalin din cause politice. Ucigașii sunt necunoscuți. — Din Montevideo, capitala republicei Uruguay, (America de-meazăzi) sĕ telegrafează, că pe când presipentul republicei trecea prin oraș, sub trăsura lui a esplodat o mină; presldcntul a scăpat nevătămat.

Pod rupt. Podul de lemn de pe Mureș, aflator la Mureș-Ludoș, s'a rupt tocmai când au trecut pe el niște care încărcate cu saci de grâu. Trei oameni, un băiat și 8 boi au căzut în Mureș, dar' fiind apa mică, su fost mântuiți. Sĕ zice că podul s'a rupt din pricina, că ă trecut pe el o mașină foate gres. In locul podului rupt aĕ va face un pod de fer.

Procesiune pentru ploale. Dumineca trecută a fost la București o mare procesiune religioasă pentru plasie. S'au scos la Câmpul Meșilor moaștele sf. Dumitru. Procesiunea a fost condusă de P. S. Sa Archereul Sofronie Vulpescu Craioveanul încunjurat de peste 200 preoți. Multă lume din București și din satele învecinate a luat parte la proesiune. După procesiunea ast mare ploatuo oare?

Inlăturarea lipseĭ de nutreț. Seceta neobicĭnuit de mare din anul acesta a avul acesta a avut astfel dr influință stricăcioasă asupra plantelor de nutreț, că in unele părți ale țăriĭ poate se urmeze mare lipsă de nutreț, dacă după putință nu vom lua mĕsurĭ de apărare împotriva aceleia.

Dl ministru de agricultură dorind să ajute agricultoriĭ in aceasta imprejurare foarte nefavorabilă, a tipărit o indrumare, care a împărțit-o în cercurĭ foarte largĭ, dând in ea provețe cum să se provadă oamenĭ după putință cu nutrețul trebuincios dobitoacelor pentru iarnă.

Din aceasta îndrumare aducem și noi unele date. Anume Dl ministru sfătuește, ca in acest scop:

1. Să căutăm a indelunga cât maĭ mult timpul nutrireĭ dovitoacelor cu nutreț verde la toamnă și să producem provisie de nutret pentru iarnă:

2. Să cultivăm astfel de plante, cu carĭ în primăvară anuluĭ viitor să putem începe nutrirea cu nutreț verde cât maĭ de timpuriŭ;

3 Să întrebuințăm în scopul nutrireĭ pentru iarnă toate materiile, carĭ au putere hrănitoare.

Presupunênd' așa dară, că in timpul veriĭ vor fi ploĭ îndeajuns, nutrirea dobitoacelor cu nutreț verde se va putea face timp îndelungat și totodată se vor putea produce și plante de nutreț: cucuruz verde, mohor, meiŭ, hrișcă muștar, spargă, mazete de primăvară și orz de toamnă.

Ridicarea plăților. Maĭ mult! Domniĭ ĭară șĭ-oŭ mărit plățile din punga noastră: vreŭ să umble în matasă, pe cînd noĭ umblăm în zdrente; vreŭ să se îngrașe și maĭ tare, pe cînd noĭ murim de foame! Dar de unde vom plăti dările? Obstrucția a adus poporul la perire, ĭar seceta a uscot semînăturile; va trebui să vindem și puținul, ce avem, acum tnamna, pentru ca la ĭarnă să-l cumpărăm cu preț indoit; ĭor, dacă nu vom avea cu cel cumpăra, va trebui să rĕbdam orĭsă luăm traĭsta, în spate și să umblăm a cere! Dar legile facute de voĭ oprese cerșitul!

Dar de ce să cerșim? în țara noastră pe care noĭ o apărăm și am apărat-o de sute de anĭ, in țara, unde zac părințĭĭ noștri, unde fie cure fir de

Iarbă, fie care fir de ţernă ni-ĭ scump, că ĭe frămîntat cu sudoare a și sîngele străbunilor!

Sanator pentru muncitorĭ bolnavi. Dr. Ștefan Wosinschi, a înfiiințat pe proprietatea sa de a băile de pucioasă din Balf, comitatul Sopron, un sanator stabil pentru muncitorĭ, care este provĕzut cu 100 paturĭ, e deschis în tot decursul anuluĭ și primește atât bărbațĭ cât și femeĭ bolnave. Tractamentul bărbaților e separat de al femeilor.

Pentru întreținerea câte a unuĭ bolnav în sanator cu cercetarea medicală și cu folosirea băilor, în zilele de vară se plătește cor. 1 96, ear în cele de iarnă. cu încălzit și luminat cu tot, cor. 2,16.

Intreținerea constă: din 1, locuință cu haine de pat și cu serviciu; 2, dejun, la care se servește 4 dec. lit. supă și pâne; 3, prânz, la care se servește 4 dec. lit. supă de carne; 150 gr. carne și 3 dec. lit. fertură: 5 scaldă, naturală, cu pucioasă și băi minerale.

Taxă de cură nu solvesc nicĭ membriĭ sanatoruluĭ muncitorilor și nicĭ aceia, carĭ dovedesc cu atestat în regulă, că sunt lipsițĭ de avere.

Pentru tractamentul medical, fără privire la lungimea timpuluĭ petrecut la băi, se solvește taxa de 6 cor.

Bolnaviĭ sanatoruluĭ se bucură de o reducere de 25% la prețul medicamentelor și la bandagele medicale.

Aceĭ bolnavi, carĭ în locul băilor de pucioasă calde, circumscrise maĭ sus. vor să se folosească de băĭ cu apă electrică, de curent electric, de băi de noroiu, sau de cură de apă rece, se bucură de o reducere de 50% apreturilor de sus.

Atragem lucrarea aminte a muncitorilor nostri asupra acestui sanator.

Pentru plătitoriĭ de dare ministrul de finanțe a dat o ordinațiune, în înțelesul căreia aceia, carĭ n'au plătit încă darza directă pe timpul din 1 Maiu 1903 până în 1 Maiu 1904, pot să ceară amânare până 1 Septembre a, c., orĭ ca să facă plătirea în rate. Cererile se pot face în scris orĭ și numaĭ cu vorba la direcțiunile finanțiare sau la oficiile de dare Cererile sunt scutite de timbru. Pvntru restanțele de dare de înainte de 1 Maiu 1903 nu se dă amânare.

Piațul

Grău pe	Octomvrie	10.42—10.43.
» »	Aprilie	10.63—10.64.
Secară »	Octomvrie	8.19— 8.50.
Ovĕs »	»	7.18— 7,20.
Cucuruz (porumb)	August	8.23— 7.24.
» »	Septemvrie	7.26— 7.27.
» »	Maiu (1905)	7.26— 7.27.
Rapiță »	August	11.25—11.35.

Poșta Administrațiuneĭ

Timbre pentru rĕspuns Rugăm pe toțĭ aceĭ frațĭ și prietinĭ carĭ ne scriu și doresc vre-un rĕspuns oare-careva să ne trimită timbre, mărcĭ poștale (ștemple), căcĭ partida nu ĭ în stare să rĕspundă tuturor fraților.

Aducem decĭ tuturora la cunoștință, că de azi în colo numaĭ acelora le vom rĕspunde, carĭ în scrisorile trimise nouă, pun și timbre.

Sigil. Organele partiduluĭ nostru din fiecare comună au lipsă de sigil (peciet), cu care să ... tăresc scrisorile ce ni-se trimit. Decĭ fiecre or... gan are trebuință de un atare sigil (peciet.) Pentru a încunjura cheltuelĭ zădarnice secretariatul partiduluĭ nostru socialdemocrat reorganisat, s'a hotărît să trimită organelor sigile (pecieturĭ) marĭ cu 6 coroane, ear cele micĭ în preț de 5 coroane. Baniĭ să ... trimit înainte.

Maĭ multor prietinĭ. Ne întrebațĭ ce-ĭ de făcut? Eată ve rĕspundem: pace fraților și ear pace să fie între voĭ. Cu acest cuvênt: pace vĕ întărițĭ credința voastră în partidul socialdemocrat, în dreptățile luĭ Cristos.

Fată de autorităță purtați-ve în pace, că să nu dațĭ prilej jendarmilor să sară asupra voastră cu sulița, baioneta și pușca. Dar voĭ de aceea închideți în inimele voastre și pentru maĭ departe ideia de robieĭ, care vi se va aduce prin partidul socialdemocrat reorganizat din Ungaria.

Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.